



HOE KAN JE DE KUNST VAN HET DROOGZETTEN PERFECTIENEREN?

Meer dan 85% van de veehouders behandelt elk kwartier van de koe met droogzetters. Niet alleen de juiste keuze van droogzetters, maar ook de droogzettechniek en de omstandigheden waarin de koe vertoeft tijdens de droogstandsperiode zijn minstens even belangrijk om een succesvolle droogstand te garanderen. – *Zyncke Lipkens, M-team UGent*

Bijna elke melkkoe in Vlaanderen wordt een bepaalde tijd drooggezet om haar voor te bereiden op een nieuwe lactatie. Het merendeel van de bedrijven maakt gebruik van droogzettubes die langwerkende antibiotica bevatten om de koeien te ondersteunen tijdens de droogstand. Ongeveer een derde van deze bedrijven dient ook inwendige speenafsluiters toe. Een hoge efficiëntie van deze behandelingen is reeds bewezen. Er is namelijk minder kans op nieuwe infecties tijdens de droogstandsperiode en bestaande infecties hebben door de behandeling met antibiotica ook een hogere genezingskans. Er zijn uiteraard wel enkele aandachtspunten om de doeltreffendheid van deze behandelingen te maximaliseren.

Soorten droogzettubes

Er bestaan twee soorten geregistreerde uiertubes: tubes die langwerkende antibiotica bevatten en tubes die geen

..... Het onzorgvuldig inbrengen van een uiertube kan leiden tot een infectie.

antibiotica bevatten, ook wel inwendige speenafsluiters genoemd. Een droogzettube die langwerkende antibiotica bevat, heeft als doel bestaande infecties te genezen en nieuwe infecties te voorkomen. De antibiotica in deze tubes kunnen een smal- (tegen grampositieve kiemen) of breedspectrumwerking hebben. De keuze bespreek je best met je bedrijfsdierenarts en zou gebaseerd moeten zijn op de aanwezige bedrijfsflora en hun gevoeligheid voor antibiotica (te diagnosticeren met behulp van bacteriologisch onderzoek en gevoeligheidsbepalingen), de kans op nieuwe infecties en het genezingspercentage van

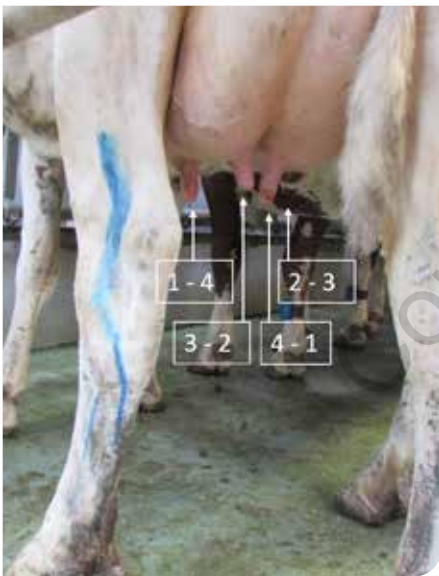
bestaande infecties op het bedrijf (info te verkrijgen via celgetalgegevens). Inwendige speenafsluiters hebben, zoals de naam doet vermoeden, als doel de speen af te sluiten en willen verhinderen dat bacteriën de uier binnendringen en een nieuwe infectie veroorzaken. Deze tubes zijn vooral aan te raden als er tijdens de droogstand veel nieuwe infecties optreden met omgevingsgebonden bacteriën zoals *Escherichia coli* en *Streptococcus uberis*. Deze infecties kunnen dan de eerste maanden na het afkalven leiden tot veel klinische (met zichtbare symptomen) en subklinische mastitisgevallen (met enkel een verhoogd celgetal) op het bedrijf.

Risicofactoren voor de droogstand

Het is bewezen dat koeien met een hoge melkproductie voor de droogstand een hogere kans hebben op nieuwe infecties tijdens deze droogstand. De oorzaak ligt in het feit dat hoge melkproducties leiden

tot het vertraagd sluiten van de speentop, en dus tot open spenen tijdens de droogstand. Normaal wordt na het stoppen met melken binnen enkele dagen een keratineplug gevormd die het tepelkanaal afsluit. Bij hoogproducerende melkkoeien, voornamelijk koeien die nog een hoge melkgift hebben bij het droogzetten, wordt deze plug niet of vertraagd gevormd. Zo blijkt dat bij ongeveer 35% van de koeien die meer dan 21 kg melk geven op de dag van droogzetten, de spenen open blijven gedurende de eerste twee weken van de droogstand. In bijna 25% van de gevallen wordt zelfs geen keratineplug gevormd gedurende de eerste zes weken. Soms leidt dit tot het lekken of uitliggen van melk tijdens de droogstand, wat op zijn beurt ook een risicofactor is voor nieuwe infecties. Het is aangewezen de melkproductie voor de droogstand te verlagen. Dat kan door rantsoenaanpassingen en geleidelijk aan minder te melken.

Het regelmatig controleren van speentoppen is van belang om beschadigde speentoppen te detecteren. Een beschadigde speentop sluit immers niet goed af,



Figuur 1 De volgorde van ontsmetten (eerste cijfer) en toedienen van een uiertube (tweede cijfer) moet gerespecteerd worden - Bron: Zyncke Lipkens

waardoor bacteriën de kans krijgen om de uier te infecteren. Als veel koeien een matige tot erge beschadiging van de speentoppen vertonen, moet je de oorzaak achterhalen. Hiervoor moet je in eerste plaats kijken naar de melkmachine en melktechniek. Ook de juiste

DROOGZETTECHNIEK

Het inbrengen van tubes in de uier, hetzij voor het behandelen van een (sub-) klinische mastitis, hetzij bij het droogzetten van de koe, moet met grote zorgvuldigheid gebeuren. Er bestaat immers een kans dat een bacterie, gist of schimmel in de uier wordt gebracht, die op zijn beurt een infectie kan veroorzaken. Net zoals bij het nemen van stalen voor bacteriologisch onderzoek zijn volgende regels van belang.

- Na het afnemen van het melkstel moet de uier nog verder manueel leeggemolken worden om alle restmelk te verwijderen.
- Een propere behandeling of staalname kan enkel als uier, handen en materiaal ook proper zijn. Daarom is het aan te raden de uiers regelmatig te scheren, handschoenen te dragen en de droogzettubes op een stofvrije en droge plaats te bewaren. Als er toch nog zichtbaar vuil aanwezig is op de uier en spenen kan je dit verwijderen met een papieren of katoenen doek.
- Vervolgens moeten de speentoppen worden ontsmet. Dat kan met de bij geleverde ontsmettingsdoekjes. Gebruik één doekje per speen en focus op de speentop aangezien hier de tube wordt ingebracht. Ontsmet eerst de verste spenen. Pas daarna worden de dichtstbijzijnde kwartieren ontsmet. Doe het in deze volgorde om te vermijden dat de al ontsmette spenen aangeraakt worden met een hand of arm. Vervolgens kunnen de uiertubes en/of inwendige speenafsluiters worden toegediend in de omgekeerde volgorde: dus starten met de kwartieren die het dichtst bij zijn en nadien de verste. Een voorbeeld van het protocol in een 70 graden visgraatmelkstal zie je in figuur 1. Het eerste cijfer geeft de volgorde van ontsmetten aan, het tweede cijfer de volgorde van het toedienen van de uiertube.
- De dopjes van de uiertubes worden er het best net voor het inbrengen van de tube pas af gehaald.
- Aangezien de toegediende antibiotica enkel echt in de uier werkzaam zijn, moet de inhoud van de uiertube na het toedienen in de uier gemasseerd worden door een opwaartse beweging te maken over de speen. Bij het inbrengen van een inwendige speenafsluiter mag dit echter in geen geval gebeuren. De bovenkant van de speen moet zelfs worden toegeknepen tijdens het toedienen (tot kort erna), zodat het product in het speenkanaal blijft.
- Bij het minste risico dat de spenen niet meer steriel zijn na het ontsmetten, bijvoorbeeld bij stampen naar de uier of slaan met de staart, moet de speentop opnieuw worden ontsmet. Speen per speen werken (ontsmetten en direct een tube toedienen) is aan te raden bij deze dieren.

vorm en het tijdig vervangen van de tepelvoeringen is essentieel.

Risicofactoren tijdens de droogstand

Klinische infecties moeten altijd behandeld worden vooraleer de koe drooggezet wordt. Het droogzetten is sowieso al een stresserende gebeurtenis voor de koe, waardoor ze minder weerstand heeft. Daarbij wordt na het droogzetten de kiem niet meer dagelijks uit de uier verwijderd, wat ook de genezingskans verlaagt. Tijdens de droogstand zal de uier van de koe nog steeds uitgedaagd worden door omgevingskiemen. De uiertubes met antibiotica zullen de koe niet meer ondersteunen in de laatste fase van de

droogstand. Een propere omgeving blijft dus een vereiste om de infectiedruk te controleren, zeker als er geen langwerkende antibiotica werden toegediend zoals bij selectief droogzetten. Niet alleen de hygiëne bij de droge koeien en drachtige vaarzen is van tel, maar uiteraard is ook een propere afkalfbox een vereiste. Verder moet ook de immuniteit (vitaminen en mineralen) worden opgevolgd om bestaande infecties te kunnen genezen. ■

Zyncke Lipkens is als dierenarts verbonden aan het M-team van de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent.